60e jaargang nr.3 september – december 2026

HET ZWAANTJE

EVANGELISCH – LUTHERSE GEMEENTE LEERDAM

Ik kan wel zingen.
Omdat we zo'n goed leven hebben,
omdat we gelukkig zijn.

God-zij-dank,
want ik geloof,
dat ik leef dankzij God.

Als zelfs kinderen dat kunnen zingen,
dan houden de spotters wel hun mond.

Kijk 's nachts toch eens naar de sterren,
voel hoe warm de zon overdag is.
Kan jij een boom laten groeien,
weet jij hoe een paard galoppeert?

Wij mensen lijken maar zo'n klein stipje,
en toch geeft Hij hoog van ons op.

Wij hebben handen en voeten gekregen,
om uw aarde te bewerken en te bewaren.

Maar we moeten de aarde wel heel laten,
en niet misbruiken.
De wereld is niet van ons
maar om er te wonen, te lieven en loven,
en door te geven aan onze kinderen.

God, dank u wel dat ik leef.

Parafrase Psalm 8

Ds. Wim van Beek

***Beste mensen**,*

De prediker Salomo wist het al: alles heeft zijn tijd. Tijd om te planten en tijd om te rooien. Zoeken en verliezen. En ik vul aan: tijd om te werken en tijd voor vrije tijd.
De vakantieperiode is inmiddels verspreid tussen mei en september of voor sommigen nog langer. Maar we herkennen wel het verschil tussen inspanning en ontspanning, tussen de alledaagse bezigheden en vrije tijd.
Het meest belangrijk is daarbij misschien wel, dat je even geen rekening hoeft te houden met een agenda. Maar wat is vrije tijd nou eigenlijk? Of vakantie?
Ik heb dit jaar heel bewust gevoeld wat het verschil tussen vakantie en reizen is. Ik was veel onderweg. Daarbij heb ik heel bewust grote verschillen waargenomen. Hierin was het reizen dus niet zozeer ontspanning als veel meer inspiratie.
Er is zoveel te zien en te ontdekken. Ik ging met mijn zoon van Tiel via Duitsland en Oostenrijk eerst naar Hongarije, daarna naar Roemenië, Moldavië en terug via Slowakije.
De verschillen tussen rijkdom en armoede allereerst. Met hoeveel minder luxe leven veel mensen toch. Hele dorpen zonder internet, vaak ook zonder wateraansluiting of zelfs zonder stroom. En in diezelfde dorpen wonen dan alleen grootouders en kinderen, want vader werkt ergens in Rusland en moeder ergens in Italië – niet alleen voor de zomerperiode, maar jarenlang.
En de verschillen in taal – mensen in hetzelfde land kunnen elkaar amper verstaan, omdat zij niet dezelfde taal beheersen. Met Engels heb je ook maar zelden succes.
De grote geschiedenis van Europa loopt er ook steeds doorheen – gebieden wisselen van ‘eigenaar’. Maar wat betekent dat dan eigenlijk voor de mensen? Ook nog vele decennia later? Waar hoor ik als mens eigenlijk bij? Waar is mijn thuis?
Gaandeweg verandert het perspectief. Dingen die zo duidelijk waren zijn dat ineens niet meer. De indeling in goed en kwaad gaat schuiven. Je krijgt letterlijk meer begrip voor de ander … die toch eigenlijk onze naaste is.

Ik heb het gevoel dat zo'n vakantie veel overeenkomsten heeft met een tocht door de Bijbel. Zo veel vraagstukken komen terug. Er zijn maar zelden makkelijke antwoorden. En als die er zijn, blijken ze toch nooit te kloppen. Net als in het ‘echte’ leven.
Dat is voor mij vakantie. Open staan voor de wereld. Opnemen. Je laten inspireren.

De komende tijd gaat dat hopelijk ook dichterbij weer gebeuren. Want ook door het jaar heen zijn er steeds momenten waar niets hoeft, waar je de agenda opzij mag leggen, waar je vrij bent. God heeft het ons voorgedaan op zijn zevende dag!

Met een hartelijke groet,

Detlef Bohlken

25-jarig jubileum dominee Detlef Bohlken

Met een volle kerk, twee organisten, een cantorij o.l.v. de cantor organist, zang, een jubelend orgel, gebed en preek, ontmoeting her en der, werd het 25-jarig jubileum van dominee Detlef Bohlken in onze gemeente uitbundig gevierd.
Dat was op zondag 13 september, in ons eigen kerkgebouw, met deelname van de lutherse Leerdamse gemeente, lutheranen uit Tiel en Culemborg, leden van Kerk aan de Linge en andere warm betrokkenen.

Op 16 september 2001 werd Detlef Bohlken bevestigd als predikant van de Evangelisch-Lutherse gemeente Leerdam. Daarvoor was hij al verbonden aan de lutherse gemeenten van Tiel (1999) en Culemborg (2001).

De toenmalige consulent ds. A. Burghoorn prees onze gemeente gelukkig met deze nieuwe dominee en bedankte mevrouw Miep Muller voor haar toegewijde begeleiding van de gemeente in de voorgaande predikantloze periode. Ook toenmalig kerkenraad voorzitter, onze geliefde Dick Hansum, sprak zijn vreugde uit over de verbintenis van Bohlken aan Leerdam en voorspelde de gemeente een boeiende nieuwe periode. ‘We geloven in het bewaren van de lutherse traditie en zien die hier als waardevol en inspirerend. Ook in het open contact met andere christelijke gemeenschappen in Leerdam.’ Hij hoopte verder op een vruchtbare samenwerking tussen Culemborg, Tiel en Leerdam.
Het was diezelfde week dat de wereld in afschuw werd getroffen door de aanslag op de Twin Towers in New York (nine-eleven). In het kerkblad van Tiel refereerde hun voorzitter aan de indrukwekkende preek van Detlef bij zijn intrededienst die, na deze gebeurtenissen, ‘tot heel diep nadenken dwong.’

In zijn preek van deze dienst zei Detlef Bohlken dat we tegenwoordig zo gehaast zijn. 'Ademloos' noemde hij dat, naar het liedje ‘Ademlos’ van Veronika Fischer en dat Martijn na de preek nog even muzikaal oppakte. Hij benadrukte het gevoel ergens op je plek te zijn. Daarvoor heeft God een plek geschapen met ons daarin. Het is een verhaal vol aandacht voor mij als mens. Met als opdracht om daarin eigen keuzes te maken: waar wil ik over 20 of 50 jaar zijn? Hij legde nadruk op de heilige momenten van dans en aandacht. God die mij blijft scheppen. Dat verklaarde het propje klei dat de zonen Bohlken uitdeelden om een beetje in vorm te kneden; wie ben je geweest en wat ga je worden en hoe heeft God mij geschapen? De toehoorders sloegen driftig aan het kneden en vormen.

De gemeente liet zich ook verder niet onbetuigd en zong met grote inzet de liederen mee, mooi ondersteund door de cantorij. Vooral bij lied 839 ging men los: ‘Ik danste die morgen toen de schepping begon’ mondde bij elk refrein uit in een meegolvende gemeente en een uitbundig: ‘Dans, dans en doe maar mee met mij..’. Goh, zei een van de gasten desgevraagd wat beduusd, dat gaat bij ons heel anders.

Met het gezamenlijk gezongen slotlied 903 (gelijk aan het slotlied van 16 september 2001) werd de eredienst afgesloten.

Na een kleine pauze namen Janko Fraanje en Martijn Borsje plaats achter het orgel en speelden o.a. vierhandig een stuk van Mozart.
Later gaf Martijn Borsje een speciaal concert en speelde: Les cloches van A. Wammes, 3e deel uit sonate 1 van CPE Bach.
En de door ieder herkende toccata van J.S. Bach.

Als speciaal muzikaal cadeau voor Detlef zong de cantorij tot slot : *Verleih’ uns Frieden gnädiglich, Herr Gott, zu unsern Zeiten* (Felix Mendelssohn).

Als cadeau van de gemeente en andere betrokkenen kreeg Detlef een waardebon waarmee hij, naar eigen wens, een paar dagen naar de oudste universiteitsstad van Duitsland, Marburg kon gaan; hij wilde graag nog eens terug naar de plek waar hij de eerste stappen zette in zijn studie theologie. Daarnaast ontving hij een monoprint van de Nederlandse graficus Jan Montyn.

En toen werd het tijd voor drankjes en snacks en vooral voor enthousiaste wederzijdse (her)ontmoetingen.
Wij hopen onze inspirerende dominee nog lang bij ons te houden. Nog eens 25 jaar is misschien wat veel maar samen met hem richten we ons actief op de nabije toekomst.

Alma Evenhuis

Hoe verder met onze kerk en gemeente?

In het vorige Zwaantje lieten we weten dat er, wat betreft onze toekomst, eigenlijk twee opties zijn. Met als meest sombere: opheffen van de gemeente (vermoedelijk in mei 2028). De andere optie is hoopvoller: we gaan nog even door, onder andere als huisgemeente van de ELG Utrecht-Zeist.

Een grote zorg is nu dat wij onze predikant niet lang meer voor de volle 40 % (FTE) kunnen betalen. Daarvoor hebben we een subsidieverzoek ingediend bij het Bureau Steunverlening van de Protestantse Kerk. In dit verzoek vragen wij om een garantiesubsidie van 20 % voor de periode september 2026 - januari 2028. Hiermee zou het traktement van Detlef tijdelijk kunnen worden aangevuld waarmee de verdere uitvoering van lutherse activiteiten en de viering van erediensten vooralsnog verder kunnen. Ook de huidige samenwerking met Kerk aan de Linge en toekomstige met ELG Utrecht-Zeist zou hier - wederzijds - positief op kunnen varen.
Als dit verzoek wordt goedgekeurd door de Commissie Steunverlening (zie pag. 9), geeft het ons lucht bij de verdere ontwikkeling en begroting van ons voortbestaan.

Daarvoor zijn de gesprekken hervat. Als de ELG Leerdam huisgemeente wordt van Utrecht, gebeuren de activiteiten onder verantwoordelijkheid van Luthers Utrecht. In Leerdam zal dan een plaatselijke commissie zijn die verantwoording aflegt aan Utrecht. Daar zijn ze al gewend aan deze manier van werken: Luthers Utrecht ging een paar jaar geleden samen met de lutherse gemeente Zeist. Enkele leden uit Zeist zitten inmiddels in het kerkbestuur. Er zijn twee predikanten en ook kerkelijk werkers. Er is veel energie. Wel lopen ook daar de kerkelijke bijdragen terug en zal er - net als bij ons - geld 'verdiend' moeten worden met andere activiteiten.

Voor ons is het behoud van het lutherse in Leerdam van groot belang en dat vooral in inspirerende samenwerking met onze 'eigen' predikant Detlef Bohlken. Hij is volledig bereid ons, als kerkenraad en gemeente, te steunen door aan de nieuwe ontwikkelingen mee te werken zolang dat kan. En als dat met bijvoorbeeld twee vieringen per maand in ons eigen gebouw kan: heerlijk. Maar zo nodig vinden we ook gerust een andere vierplek.

Zo ver is het nog niet. Als we het uiteindelijk eens worden met Utrecht-Zeist zijn er wel wat obstakels te nemen op het gebied van financiën, gebouw, vieringen, medewerkers etc. Ook moet de Classis (Zuid-Holland Zuid) hier intensief bij worden betrokken en in een later stadium de Lutherse Synode.

Van de vervolgstappen en voorlopige resultaten houden we u op de hoogte via onze nieuwsbrief én op de nieuwe gemeentemiddag die gepland is op **maandag 9 november van 14.00 - 16.00 uur.**
Noteer die datum vast en stuur ons eventuele vragen, liefst per e-mail, zodat die behandeld kunnen worden.
Mail dan naar: henkina60@hetnet.nl of evenhuisalma18@gmail.com

Alma Evenhuis

De Solidariteitskas van de Protestantse Kerk

van gemeenten voor gemeenten

Aan vernieuwende ideeën ontbreekt het gemeenten meestal niet, maar vaak wel aan menskracht of geld. Voor hen is er de Solidariteitskas. Alle gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland dragen daaraan bij. En elke gemeente kan subsidie aanvragen bij de Kas.
Ook wij, de evangelisch-lutherse gemeente Leerdam, vroegen een subsidie aan in het kader van onze toekomst. Maar dat gaat niet zomaar. Alle aanvragen worden beoordeeld door de commissie Steunverlening. Deze bestaat uit vrijwilligers, deskundige kerklieden uit het hele land en de diverse stromingen binnen de Protestantse Kerk. Bij de aanvraag let de commissie op toekomstgerichtheid, vitaliteit en op de maatschappelijke omgeving waarin de gemeente kerk wil zijn.
Lees meer hierover in het artikel van commissielid Frank Everaarts, in Elkkwartaal nr 3. Zojuist verschenen.

Alma Evenhuis

Evangelisch-Luthers Dagboek 2026-2027

'En de vrede van God, die alle denken te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus'. (Naardense Bijbel, Filippenzen 4:7)

In deze tijden waarin veel mensen niet meer weten wat ze van het wereldnieuws moeten vinden, of van het lokale, regionale, landelijke. In een tijd waarin het moeilijk is om uit de wirwar van digitale 'nieuws'-bronnen werkelijkheid van nep te onderscheiden, valt het niet mee optimistisch te blijven. In de vorige editie van het dagboek ging het over wat je als mens zelf kan doen, hoe je als mens aangesproken wordt door God. Aan de praktische kant van 'doe ik ertoe, of voel ik mij onmachtig'.
Het komende dagboek 2026-2027 gaat onder meer in op dat gevoel

van onmacht. Mag dat, je onmachtig voelen? En vooral in deze tijd? Of moet je juist als Christen weten waar je staat?
Binnenkort is het Luthers Dagboek weer verkrijgbaar via de bestellijst in de gemeente (Jakkenanna van Dijk). Ook is het te bestellen via de SLUB, Stichting Lutherse Uitgeverij en Boekhandel, email: info@slub.nl.

Verjaardagen

Wij feliciteren de volgende gemeenteleden van 75 jaar en ouder:

De heer W.G. Ambachtsheer	is jarig op 28 september
Mevrouw R.M.M. Lemke	is jarig op 7 oktober
Mevrouw M.A.A. Godtschalk-Hoegee	is jarig op 14 oktober
Mevrouw J. Boei-Versluis	is jarig op 10 november
Mevrouw N.J. van Haarlem-Verbaan	is jarig op 14 november
De heer H. de Jong	is jarig op 25 november
Mevouw J.E. Rüger-van der Holst	is jarig op 28 november

Wij wensen u allen een fijne verjaardag en een gezond nieuw levensjaar toe.

Waar zijn de bloemen?

In de afgelopen periode gingen de bloemen naar:

Mei
24 Jörg Haberlah
31 Henny en Erna de Kruijk

Juni
7 Arthur Israëls
28 Wim Konijn

Augustus
2 Cor Mostert
16 Marty en Inge
30 Ans Rüger

Juli
19 Roelia Stek
Alma Evenhuis

September
6 Margreet Visser
13 Detlef Bohlken
27 Wim Ambachtsheer
Henny en Erna de Kruijk

Tentoonstelling *Vrij Denken*

Hoe veranderden de ideeën van Luther en Erasmus de wereld? De tentoonstelling *Vrij Denken* laat zien hoe twee van Europa's invloedrijkste denkers ruim vijf eeuwen geleden fundamenteel van mening verschilden. Wat kunnen we leren van deze historische discussie over grote thema's?
Te zien van 28 oktober 2026 t/m 28 maart 2027 in het Luther Museum.
Nieuwe Keizersgracht 570, Amsterdam
Open van woensdag t/m zondag van 11.00 – 17.00 uur.
Museumkaart geldig.

Van de kerkrentmeester

Opbrengst kerkbalans en collecten
Kerkbalans

Stand t/m 16-09	€ 3.785,00
Streefbedrag	€ 6.000,00

Collecten

Zending: Cuba 24-05	€ 43,50
Luth. Werkgroep voor Kerkmuziek 31-05	€ 14,10
Diaconie 07-06	€ 16,00
Werelddiaconaat: Venezuela 28-06	€ 98,00
Bloemengroet gemeente 19-07	€ 30,00
Zending: Ghana 02-08	€ 30,00
Bloemengroet gemeente 24-08	€ 41,50
Hospice Leerdam 16-08	€ 28,50
Werelddiaconaat: Nepal 30-08	€ 34,00
VluchtelingenWerk Nederland 06-09	€ 32,50
Werelddiaconaat: Midden Oosten 13-09	€ 97,55
Bloemengroet gemeente 27-09	€ 41,50
Eigen kerkwerk 24-05 t/m 13-09	€ 241,66
Onderhoudsfond 07-06, 30-08 en 27-09	€ 76,50
Gift Bloemenpotje	€ 20,00

Voor alle goede gaven zeggen wij u hartelijk dank.

Collecten en QR code

Elke dienst collecteren wij in de kerk. Dan is het belangrijk dat je contant geld bij je hebt.

Wij merken vooral bij gasten die onze kerk bezoeken dat zij overvallen worden door de collectezak. Zij verwachten digitaal te kunnen betalen.

Om ook in die behoefte te kunnen voorzien is het nu ook mogelijk om met een QR-code te betalen. Deze code hangt aan de deur bij het uitgaan van de kerk.

Hoe gebruikt u deze ‘streepjescode’?

- Open de camera op de telefoon
- Zorg dat de QR-code goed in het beeld staat
- Als dat zo is zie je een link “rabobank.nl" op het scherm
- Tik hierop om de website te openen
- Vul zelf het bedrag in dat u wilt overmaken
- Tik op ‘Betalen’

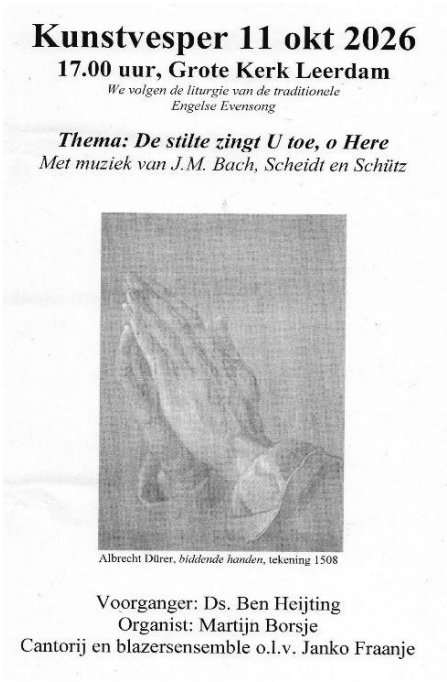

Voor de duidelijkheid: we blijven gewoon langskomen met de collectezak!

Margreet Visser

Kerkdiensten van Kerk aan de Linge

4 **oktober**	BK	9.30 uur	Ds. B. Heijting	
11 oktober	BK	9.30 uur	Ds. C. Vreugdenhil	
	GK	17.00 uur	Ds. B. Heijting	Kunstvesper
18 oktober	GK	9.30 uur	Ds. B. Heijting	
25 oktober	BK	9.30 uur	Ds. B. Heijting	
1 **november**	BK	9.30 uur	Prop. Mw. M. Kuiper	
4 november	BK	19.30 uur	Ds. C. Vreugdenhil	Dankdag
8 november	BK	9.30 uur	Ds. B. Heijting	
15 november	BK	9.30 uur	Ds. C. Vreugdenhil	Jeugddienst
22 november	GK	9.30 uur	Ds. B. Heijting en ds.C.Vreugdenhil	
29 november	BK	9.30 uur	Ds. C. Vreugdenhil	
6 **december**	BK	9.30 uur	Ds. B. Heijting	
13 december	BK	9.30 uur	Ds. C. Vreugdenhil	HA
20 december	GK	9.30 uur	Ds. B. Heijting	

In deze Kunstvesper is er bijzondere aandacht voor de gebedshouding die iets wezenlijks zegt over de inhoud van bidden. Een vesper is immers een gebedsdienst zoals die op vaste tijden in de kloosters werd en wordt gebeden.
Met deze vesper viert de cantorij haar 50-jarig bestaan.
Naderhand bent u uitgenodigd voor een hapje en een drankje achter in de kerk.
Iedereen is welkom!

Kerkdiensten

Alle diensten beginnen om 17.00 uur tenzij anders aangegeven.

---

4 oktober **Ds. C. Nieuwenhuizen**
Organist: Ina Mostert
Collecten: Diaconie en Onderhoudsfonds

11 oktober **Ds. B. Heijting**
Kunstvesper in Grote Kerk *17.00 uur*
Viering 50-jarig bestaan Cantorij

18 oktober **GEEN DIENST**
Grote Kerk *Ds. B. Heijting* *9.30 uur*

25 oktober **Ds. D. Bohlken**
Organist: Wim Konijn
Koffiedrinken vanaf 16.15 uur
Collecten: Voedselbank Leerdam en Eigen kerkwerk

---

1 november **Ds. D. Bohlken**
Organist: Janko Fraanje
Viering Heilig Avondmaal
Collecten: Diaconie en Onderhoudsfonds

8 november **Mw. J. Geerse** *16.30 uur*
Organist: Martijn Borsje
Taizéviering met Kerk aan de Linge
Collecten: Werelddiaconaat: Palestina, Westbank

15 november **GEEN DIENST**
Bethelkerk *Mw. Ds. C. Vreugdenhil* *9.30 uur*
Jeugddienst

22 november **Ds. D. Bohlken** Eeuwigheidszondag
Organist: Wim Konijn
Koffiedrinken na de dienst
Collecten: Hospice Leerdam en Eigen kerkwerk

29 november **Ds. D. Bohlken** 1e Advent
Organist: Wim Konijn
Collecten: Werelddiaconaat: Zambia en Eigen kerkwerk

---

6 december **Ds. B. Heijting** 2e Advent
Bachcantatedienst in Grote Kerk *17.00 uur*

13 december **Ds. D. Bohlken** 3e Advent
Organist: Ina Mostert
Viering Heilig Avondmaal
Collecten: Voedselbank Leerdam en Onderhoudsfonds

20 december **Ds. C. Nieuwenhuizen** 4e Advent
Organist: Wim Konijn
Collecten: VluchtelingenWerk en Eigen kerkwerk

Haal - en brengservice

Wilt u thuis worden opgehaald en/of teruggebracht?
Laat dit dan even weten aan Jakkenanna van Dijk, tel.: 0345-616607.
Uiterlijk op zondag voor 13.00 uur.

En verder...

9 november	Gemeentemiddag	14.00 – 16.00 uur
30 november	Inleveren kopij Zwaantje	

Kerkgebouw	Nieuwstraat 106, 4141 CD Leerdam Geen postadres. Post sturen naar secretaris.	06 442 699 46
Predikant	Ds. D. Bohlken Hogeweidseweg 51/53, 4001 GK Tiel e-mail: dbohlken@dds.nl	0344 - 634655
KERKENRAAD:		
Voorzitter	Mw. A. Evenhuis Vijfmolens 2, 4247 EA Kedichem e-mail: evenhuisalma18@gmail.com	06 55 89 1990
Secretaris/ Secretariaat	Vacature. Tijdelijk postadres: Iepstraat 60, 4142 CZ Leerdam e-mail: henkina60@hetnet.nl	
Kerkrentmeester	Mw. K.M. Mostert- Meijdam Iepstraat 60, 4142 CZ Leerdam e-mail: henkina60@hetnet.nl	0345 - 619088
Diaken	Vacature. Tijdelijk postadres: Iepstraat 60, 4142 CZ Leerdam	
Contactpersoon Pastoraatgroep	Mw. J.J.P. van Dijk Lisdoddelaan 16, 4143 VG Leerdam e-mail:jjpvandijk@hotmail.com	0345 - 616607
Financiën kerk	NL 96 RABO 0373701012 ; NL98 ABNA 0559235321 t.n.v.: Ev.-Luth.Gemeente Leerdam	
Financiën Diaconie	NL73 RABO 0152752110 t.n.v.: Diaconie Ev.-Luth. Gemeente Leerdam	
Leden administratie	Mw. J.J.P. van Dijk Lisdoddelaan 16, 4143 VG Leerdam e-mail: jjpvandijk@hotmail.com	0345 - 616607
Redactie Zwaantje Abonnement Zwaantje Opgave bij:	Mw. A. Evenhuis (zie boven) Mw. J.J.P. van Dijk (zie boven) € 7,50 per jaar; €12,50 per jaar voor postabonnementen Het Zwaantje verschijnt 4 x per jaar Mw. J.J.P. van Dijk (zie boven)	
Website kerk:	http://leerdam.protestantsekerk.net/	